

ПЛАТ З МАНОПЕЛЛО

— найважливіша реліквія

Церква Святого Обличчя в Манопелло

Стародавня легенда (VI століття) розповідає про відбиток Обличчя Христа, доставлений в Константинополь у 574 році з маленького містечка Камуліана, розташованого недалеко від Едесси. У тбіліських рукописах VI століття є інформація про те, що Богородиця після воскресіння свого Сина зберігала полотно з відбитком Його Обличчя, що з'явився на тканині, коли Ісус лежав у гробі. Автор тексту пояснює, що Бог дав Пресвятій Богородиці це полотно, аби могла молитися, споглядаючи Божественний Лик свого Сина.

Інша легенда, що пояснює появу чудесного відбитка Обличчя Ісуса, пов'язана з царем Едесси Абгаром. Він хворів на проказу, і, почувши про чудотворну силу Ісуса, направив до Нього посланців із проханням приїхати до Едесси і зцілити його. Ісус не поїхав до царя, але написав йому лист і передав хустку

Наукові дослідження однозначно підтверджують, що Плат (хустина), що зберігається в Манопелло, походить з Єрусалима. В результаті чудесного Воскресіння Христа з гробу на хустині залишився відбиток Обличчя Ісуса. Ймовірно, і Туринська Плащаниця, і Плат з Манопелло, який отримав назву «Плат Вероніки», до V століття зберігалися в місті Едесса, яке прийняло християнство в першому столітті н.е. (сьогодні це Урфа в південно-східній Туреччині).

Кардинал Йоахим Майснер перед Платом в Манопелло 4 квітня 2005 року

з відбитком Свого Обличчя. Коли цар Абгар побачив Божественний Лик Ісуса на хустині, він зцілювався від хвороби.

Найбільш відомою є легенда про Вероніку, котра витерла покриті потом і кров'ю Обличчя Ісуса Христа, коли Він ніс хрест на Голгофу. Однак саме ім'я «Вероніка» походить від латинсько-грецького виразу *vera eikon* – «істинний образ». (Жінку, яка витерла обличчя страждаючого Господа, згідно з одкровенням блаженної Анни Катерини Емеріх, звали Серафія. Вона втратила двох синів під час побиття Вифлемських дітей і знала, Кому витирає Обличчя. Вона це зробила, незважаючи на небезпеку). Легенда про Вероніку

викристалізувалась, імовірно, в середньовіччі, а тканина з відбитками крові й рисами обличчя, за припущенням, перебуває в іншому місці.

А от на Платі з Манопелло, про який ідеться в цій статті, слідів крові не знайдено. «Платом Вероніки», виявляється, назвали тканину, взятую з труни Ісуса Христа, про що яскраво свідчить зображення, що відбилосся на ній. Про це трохи пізніше.

Отже, «Плат Вероніки» потрапив до Рима у VIII столітті і зберігався в капелі св. Вероніки у Базиліці св. Петра. У 753 році в папських хроніках з'явився запис, що Папа Римський Стефан II ішов босоніж у процесії, несучи

НАЙБІЛЬША РЕЛІКВІЯ

Колона Вероніки в Базиліці св. Петра; всередині якої міститься скарбниця.

нерукотворне зображення на тканині Обличчя Христа. Ця реліквія називалася «першою іконою», «хусткою з Камуліана», «мандиліоном з Едесси». Всі були переконані, що цей образ не був намальований людиною, тому він звався *Acheiropoietos* (Нерукотворний). Це була найбільш визначна реліквія, що зберігалася у Базиліці св. Петра в Римі. Багато прочан приходило сюди, щоб побачити «Плат Вероніки». Учасники цих паломництв могли придбати маленькі образки Нерукотворного Обличчя як пам'ятні знаки.

У 1028 році Папа Інокентій III ввів звичай проносити «Плат Вероніки» урочистою процесією по Римі в першу неділю після свята Богоявлення. Церемонія починалася у Базиліці св. Петра, потім процесія рухалася до церкви Святого Духа, де найбіднішим мешканцям Рима роздавалася милостиня: по три динари на хліб, вино і м'ясо.

Данте Аліг'єрі (1265-1321) у своєму творі «*Vita nuova*» писав, що юрби людей приходили подивитися на Божественний Лик Христа, зображений на Платі Вероніки. У «*Божественній комедії*» він неодноразово згадує хустку, підкреслюючи, що на ній відбито Божественний Лик. Кульмінаційним пунктом «*Божественної комедії*» була сцена, коли прочанин з'являється в небесах перед Богом, Який йому бачиться спершу як яскраве

Презентація реліквії Вероніки у Страсну Неділю 2005 р.

світло, а потім з цього світла назустріч прочанинові проступає Лик Христа. Ця сцена надихнула Папу Бенедикта XVI до написання своєї першої енцикліки «*Бог є любов*». Про Божественний Лик на хустці Вероніки писав також інший великий італієць Франческо Петрарка (1304-1374) у своєму творі «*Familiari canzoniere*».

Свята Бригіта Шведська, котра брала участь у святкуванні ювілейного 1350 року в Римі, також писала про

правдивий Лик Христа, зображений на Платі Вероніки. На одній з колон нового будинку Базиліки св. Петра, зведеної в XVI столітті, є напис: «Для вшанування величі Спасителя, Чие Обличчя відбите на Платі Вероніки, папа Урбан VIII збудував і прикрасив це місце в ювілейному 1525 році». Ця колона має назву «Свята Вероніка Єрусалимська».

Професор Генріх Пфайфер із Грегоріанського університету багато років ▷

Храм Святого Обличчя в Манопелло

Християнство – це не форма культури, не ідеологія і не система ідеалів і принципів. Християнство – це Особистість. Християнство – це присутність. Християнство – це Обличчя. Християнство – це Ісус Христос!

(Йоан Павло II, Берн, 4.04.2004 р.)

займався дослідженням «Плата Вероніки» як мистецтвознавець, порівнюючи її з найдавнішими християнськими джерелами. Він прийшов до висновку, що образ з Манопелло був зразком для всіх європейських ікон, які зображують Ісуса Христа. Професор зайнявся цими дослідженнями після того, як довідався про відкриття черниці Бландіни Пасхаліс Шломер, яка займалася іконописом. Сестра Бландіна після багатьох років спостережень і досліджень довела, що обличчя на «Платі з Манопелло» цілком збігається з відбитком обличчя на Туринській Плащаниці.

На всіх офіційних копіях «Плата Вероніки» до XV століття зображене те саме Обличчя Ісуса: з відкритими очима, волоссям і бородою, виразним носом і затуленими вухами і шиєю. Відбиток «Вероніки» змальовували найбільші художники Європи: Ван Ейк, Ганс Мемлінг, Роберт Кампінг, Андреа Мантенья, Дірк Боутс. До початку XVII століття всі майстри пензля зображали Христа з відкритими очима, за зразком, який бачили на хустці Вероніки, що нині зберігається в Манопелло.

Ще в 1618 і 1620 роках на титульній сторінці друкованого видання «*Opusculum de Sacrosanto Veronicae Sudario*», написаного нотаріусом Якобом Грімальді, було поміщено зображення Божественного Обличчя із хустки Вероніки, таке саме, яким його малювали на всіх картинах. Але вже на книзі «*Opusculum...*», надрукованій в 1635 році,

Найдивовижніша властивість Плата в тому, що він прозорий, Обличчя чітко вимальовується з обох боків, як на слайді

з'явилося зовсім інше Обличчя Христа – із закритими очима...

Радикальний перелом у створенні образів Христа настав після освячення Папою Римським Урбаном VIII нового будинку Базиліки св. Петра в 1626 році. З цього моменту замість живого Ісуса почали з'являтися зображення померлого Господа з закритими очима.

Можна сказати, що приблизно з 1620 року в християнській іконографії відбулася справжня революція. У своїй

книзі *Божественне Обличчя. Плат з Манопелло*. Поль Бадде припускає, що приблизно в цей період нерукотворний «Плат Вероніки» був украдений з Базиліки св. Петра, а замість нього з'явилася підроблена хустка з намальованим відбитком мертвого обличчя Ісуса.

На початку 1616 року поповзли слухи про зникнення Плата св. Вероніки, що зберігався у ватиканській Базиліці з VIII століття. Вважається, що останній раз справжній плат тримав

у руках Папа Римський Павло V під час процесії 25 січня 1606 року. Однак невідомо, чи був це оригінал. Вже в 1617 році Павло V заборонив виконувати копії хустки Вероніки без спеціального на це дозволу Ватикану.

Деякі історики вважають, що хустка могла бути вкрадена набагато раніше. Коли війська Карла V 14 травня 1527 року захопили Рим, папа Урбан V писав княгині з Орв'єто, що перед вівтарем у Ватиканській Базиліці було вбито 500 чоловік, а святі реліквії були пограбовані і частково спалені. Є версія, що хустка Вероніки була вкрадена саме тоді. Реліквія опинилася у якійсь римській таверні, де ніхто не надавав значення її історичній та духовній цінності. Цю версію підтверджують історики Густав Дройсен і Людвіг фон Пастор у книзі «Історія папства».

У 1528 році Папа Клементій VII видав особливий указ про те, щоб знову зібрати всі розграбовані реліквії в Базиліці у Ватикані. 26 листопада 1528 року відбулася урочиста процесія, що перенесла всі врятовані цінності з церкви св. Марка до Ватикану. У цій ситуації нескладно було підмінити реліквію фальшивою хусткою. Однак невідомо, коли справжній «Плат Вероніки» зник з Базиліки – під час захоплення Рима в 1527 році чи на початку XVII століття.

У скарбниці Базиліки св. Петра знаходяться старі венеціанські рами з двома розбитими кришталевими шибками, між якими до XVI або XVII століття зберігався «Плат Вероніки». Плат з Манопелло ідеально вписується в обидві ці рами. Поль Бадде звертає увагу також на той факт, що в правому нижньому куті рами стирчить великий уламок кришталю, що доводить, що скло було розбите, а справжній Плат вкрадено. Грунтуючись на багаторічних дослідженнях професорів Пфайфера, Реша, Тирмайера і сестри Бландіни, дослідники зробили відкриття, що в церкві Манопелло перебуває оригінал «Плата Вероніки», який зник у 1608 році під час будівництва нової Базиліки св. Петра.

Професор Пфайфер упевнений, що відбиток Божественного Обличчя на платі з Манопелло з'явився в момент Воскресіння Ісуса Христа. Плат був покладений на Обличчя Ісуса поверх савана, в котрий було загорнуто мертве Тіло Спасителя. На цьому савані, відомому тепер як Туринська Плащаниця, відбулося негативне зобра-

Відбиток з Манопелло – це Обличчя Ісуса Христа, коли Він переходив від смерті до життя. У цю мить відбулося переображення Ісусового Тіла, змученого стражданнями і смертю на хресті.

ження померлого Христа, тоді як на хустці відобразився позитивний образ Христа Воскреслого. Якщо прикласти відбиток Обличчя з Плата до відбитку Обличчя з Плащаниці, вони цілком, до дрібних подробиць, збігаються. Це те саме обличчя, що відбулося і на мате-

ріалі Плата, і на тканині Плащаниці в момент Воскресіння. Ці два зображення – найунікальніші в світі, вони не намальовані людською рукою, вони *нерукотворні, acheiropoietos*.

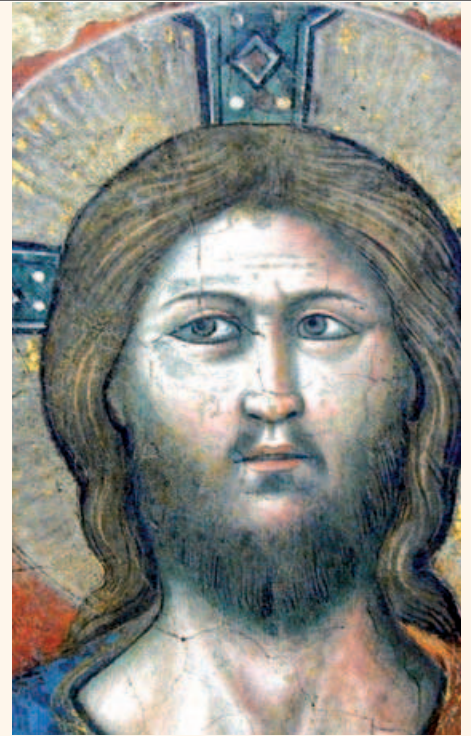
У 1645 році чернець-капуцин Донато де Бомба описав історію чудесного ▷

Мандиліон з Едесси, що знаходиться в Сикстинській капелі; багато вчених переконані, що це найбільш давнє зображення Ісуса Христа

Образ із церкви Варфоломія в Генуї

Фреска П'єтро Каваліні з церкви св. Цецилії в Римі

Лику Христа з Манопелло. Цей рукопис дотепер зберігається в архіві провінції капуцинського ордену в Аквилі. З нього можна довідатися, що в 1506 році в Манопелло жив лікар Антоніо Леонеллі. Якось до нього підійшов прочанин і попросив разом з ним зайти до церкви, щоб передати доктору щось дуже важливе. Коли вони залишилися наодинці, таємничий незнайомиць вручив Леонеллі згорток. Розгорнувши його, лікар побачив прекрасний образ Обличчя Ісуса Христа. Захоплений, він хотів подякувати прочанинові і запросити до себе додому, але той безвісти зник. Пошуки в містечку та в околицях не дали результатів. Тоді Леонеллі збудував у себе вдома вітвар, на якому помістив чудесне зображення. Щодня разом з усіма членами родини Леонеллі молилися перед цим образом, а коли помер, родичі довго сперечалися про те, як розділити його майно. Один із спадкоємців, солдат Панкратіо Петруччі, вдерся до будинку Леонеллі

і вкрав чудесне зображення. Через кілька років Панкратіо потрапив до в'язниці в місті Кієто, а оскільки змушений був заплатити великий штраф, наказав своїй дружині продати образ. Так «Плат Вероніки» потрапив до рук доктора Антоніо де Фабриціо з Манопелло, який почув внутрішній голос, котрий вимагав передати чудесну реліквію Ордену капуцинів. Завдяки цьому з 1638 року всі віруючі отримали доступ до образу, перед яким могли молитися в церкві у Манопелло. З 1750 року ченці прийняли рішення, що в третю неділю травня щорічно буде відзначатися свято Святого Обличчя.

Професор Пфайфер, однак, бере під сумнів достовірність цієї історії. На його думку, «Плат Вероніки» потрапив у Манопелло на початку XVII століття, а історію придумали для того, щоб Ватикан не зміг знайти втраченої реліквії.

Таким чином, залишається загадкою, які були шляхи нерукотворного Образа, перш ніж він потрапив у Манопелло.

Невідомо, вкрали його з Ватиканської Базиліки на початку XVI чи в XVII столітті. Але, так чи інакше, для всіх людей, поряд з Туринською Плащаницею, він залишається найбільш дорогоцінною реліквією християнства. Ці два полотна – єдині свідки Воскресіння Господа Ісуса Христа, що зберегли для нас відбиток Обличчя нашого Спасителя.

Архієпископ епархії К'єті, відомий теолог Бруно Форті, разом зі своєю паствою відзначав 2006 рік як ювілейний рік Святого Обличчя з Манопелло. 1 вересня 2006 року сюди прибув як паломник Папа Римський Бенедикт XVI. Все численніші групи віруючих приїжджають, щоби вшанувати Спасителя і подивитися на риси Його Обличчя на Платі Вероніки.

«Ніхто й ніколи Бога не бачив. Єдинородний Син, що в Отцевому лоні, – той об'явив» (Йн 1,18).

о. М. Піотровський SChr ■

Будівництво нової Базиліки св. Петра почали в 1506 році із встановлення головної колони, всередині якої помістили скарбницю, де мала зберігатися найцінніша реліквія Ватикану – “Нерукотворний образ Христа”

Література: 1. Paul Badde: *Boskie Oblicze. Calun z Manoppello*, Polwen, Radom 2006; 2. Saverio Gaeta: *Il Volto Risorto*, Familia Cristiana, 2005; 3. Wywiady przeprowadzone przez Leszka Dokowicza z Paulem Baddem, s. Blandiną Paschalis Schlömer, prof. Thiermeyerem i prof. Reschem.

